

The Politics of Resistance in the Thought of Ayatollah Khamenei

Omid Shafiei Ghahfarrokhi*

Saeed Naderi Asl**

Abstract

The revolutionary movement of the Iranian people over the past four decades has consistently been in friction and confrontation with the domineering tendencies and arrogance of the material powers dominating the international arena, particularly the United States. On the other hand, the enemies of Islamic Iran, by resorting to various tactics—including coups, full-scale military war, support for terrorism, and severe economic and extraterritorial sanctions—have made extensive efforts to deter the Iranian nation from this movement. This situation underscores the daily necessity of Iran's national steadfastness and resistance in the social and political spheres, as well as the need for theoretical elaboration and analysis of the dimensions of this resistance from a perspective consistent with Islamic foundations and contemporary Iranian conditions. Utilizing thematic analysis and focusing on the statements of the Leader of the Islamic Revolution, Ayatollah Khamenei, this article seeks to answer the question of how the concept of resistance and its policies are formulated in Ayatollah Khamenei's viewpoint. In this regard, while examining the origins, significance, conditions, and nature of this resistance, an image of the agents and various arenas of resistance is provided, and the strategies, policies, objectives, and consequences of Iranians' national resistance are formulated.

Keywords: Resistance, Ayatollah Khamenei, Islamic Republic of Iran, Islamic Revolution of Iran, Political Islam, Anti-Arrogance.

---

* Faculty Member, Department of Political Science, Imam Sadiq University (AS), Tehran, I.R.Iran (Corresponding author).

shafiei@isu.ac.ir

0000-0003-1380-5978

** Ph.D. Student in Political Sociology, Faculty of Islamic Studies and Political Science, Imam Sadiq University (AS), Tehran, I.R.Iran.

naderiasl@isu.ac.ir

0000-0001-6313-8937

دو فصلنامه علمی «دانش سیاسی»، مقاله پژوهشی، سال بیستم و یکم، شماره دوم (پیاپی ۴۲)، پاییز و زمستان ۱۴۰۴، صص. ۵۳۴-۵۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۶

مقاله برای بازنگری به مدت ۷۵ روز نزد نویسندگان بوده است.

سیاست مقاومت در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله)

امید شفیعی قهفرخی* سعید نادری اصل**

چکیده

دشمنان ایران اسلامی با تمسک به انواع حربه‌ها، سعی فراوانی برای بازداشتن ملت ایران از حرکت داشته‌اند. این وضعیت، ضرورت هرروزه ایستادگی و مقاومت ملی ایران در عرصه اجتماعی و سیاسی، و نیز لزوم پردازش نظری و واکاوی ابعاد این مقاومت از دیدگاهی سازگار با مبانی اسلامی و شرایط ایران معاصر را بازمی‌نماید. این مقاله با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون و با تمرکز بر بیانات رهبر انقلاب اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای، در صدد پاسخ به این پرسش است که انگاره مقاومت و سیاست‌های آن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای چگونه صورت‌بندی شده است. در این راستا، ضمن بررسی خاستگاه، اهمیت، شرایط و ماهیت این مقاومت، تصویر کارگزاران و آوردگاه‌های مختلف مقاومت به دست داده شده و راهبردها، سیاست‌ها، اهداف و پیامدهای مقاومت ملی ایرانیان صورت‌بندی شده است.

واژگان کلیدی: مقاومت، سیدعلی خامنه‌ای، جمهوری اسلامی ایران، انقلاب اسلامی ایران، اسلام سیاسی، استکبارستیزی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* استادیار علوم سیاسی، دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

shafiei@isu.ac.ir

0000-0003-1380-5978

** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق

علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

naderiasl@isu.ac.ir

0000-0001-6313-8937

مقدمه

بیان مسئله: مطابق با دیدگاه رهبر معظم انقلاب، حرکت انقلابی مردم ایران دارای زنجیره‌ای منطقی است که از مراحل تشکیل انقلاب اسلامی و نظام اسلامی عبور کرده و در مرحله دولت اسلامی قرار دارد. این حرکت برای عبور از این مرحله و درنهایت رسیدن به تمدن اسلامی نیازمند حفظ استقلال در کنار تقویت کارآمدی نظام اسلامی در ابعاد مختلف بوده و یکی از موضوعات اساسی برای این کار، مقوله مقاومت در برابر مستکبران است. در دهه‌های اخیر با بروز تهاجم فرهنگی و تحریم‌های گوناگون اقتصادی نسبت به ایران و نیز ظهور بحران‌های هویت‌پایه، مانند جریان‌های تکفیری، و شکل‌گیری ائتلاف‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نظام سلطه بر ضد کشور، شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی با پیچیدگی‌هایی همراه شد و چالش‌های بزرگی فراروی جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت و به مقوله مقاومت در برابر سلطه‌جویی‌های گوناگون، برجستگی خاصی بخشیده که مسئله اساسی این پژوهش را شکل می‌دهد.

اهمیت: تحلیل جایگاه بازیگران موفق در نظام‌های مختلف، حکایت از آن دارد که اعتقاد به مقاومت و اجرای آن در قالب الگویی کارآمد، نقشی محوری در دستیابی به اهداف دارد. براین اساس منافع جمهوری اسلامی ایران در ارتباط وثیق با همین موضوع بوده و این امر بیان‌کننده آن است که پژوهش در خصوص مقاومت برای ما دارای اهمیت راهبردی است.

ضرورت: ضعف در حوزه طراحی الگو و یا ارائه نظریه‌های بومی در موضوع مقاومت، درنهایت می‌تواند به فرسایش راهبردهای ملی و زوال منافع راهبردی منجر شود. این تحلیل نشان می‌دهد که توجه به این موضوع دارای ضرورت کاربردی برای ایران و جبهه مقاومت است.

اهداف: کمک به تقویت بنیاد نظری سیاست خارجی در موضوع مقاومت، هدف اصلی این پژوهش است. دراین راستا شناخت و ترویج گفتمان رهبری و تقویت گفتمان بومی به‌عنوان دو هدف فرعی مدنظر هستند.

فرضیه و پرسش‌ها: این پژوهش فرضیه‌آزما نبوده و بر نظام پرسش‌ها استوار است. پرسش اصلی پژوهش حاضر این است که: سیاست مقاومت در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

چگونه صورت‌بندی شده است؟ پرسش‌های فرعی نیز عبارت‌اند از: ماهیت، خاستگاه، اهمیت، اهداف، کارگزاران، راهبردها، پیامدهای، و شرایط حاکم بر مقاومت از دیدگاه مقام معظم رهبری کدامند؟

۱. پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش حاضر را، علاوه بر آثار منتشره در نشریه دانش سیاسی، از جهت تحدید و تعیین موضوعی می‌توان از عام به خاص بررسی کرد؛ بدین ترتیب، می‌توان پژوهش‌های پیشین را در سه دسته عام، خاص و اخص جای داد.

۱-۱. سابقه پژوهش در نشریه دانش سیاسی

تا کنون یک مقاله با کلیدواژه مقاومت در نشریه دانش سیاسی متناسب با موضوع نوشتار حاضر، چاپ شده و در تارنمای اینترنتی این نشریه در دسترس است. مقاله مذکور توسط مهدی‌پور (۱۳۹۸) تدوین شده که از جهت موضوعی نزدیکی بسیاری با پژوهش حاضر دارد. مهدی‌پور با استخراج مقوله‌های یازده‌گانه «ماهیت و معنای مقاومت»، «مقاومت و اسلام سیاسی»، «مقاومت و جمهوری اسلامی»، «مقاومت مردم‌محور»، «آسیب‌ها و مشکلات مقاومت»، «راهکارهای مقابله با آسیب‌ها و مشکلات مقاومت»، «مقاومت و دشمنان»، «مقاومت و وعده الهی»، «نتایج مقاومت»، «پایگاه مقاومت» و «چشم‌انداز مقاومت» در صدد رسیدن به مدل مفهومی برای مقاومت در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای برآمده است. همان‌گونه که ذکر شد، این مقاله از لحاظ موضوعی در اشتراک با پژوهش حاضر است؛ اما روش مورد کاربست آن «روش داده‌بنیاد» است و اهداف، رویکرد و جهات تقسیم متفاوتی با پژوهش پیش‌رو دارد.

۱-۲. سابقه پژوهش در سایر منابع علمی

منابع موجود در بحث مقاومت را می‌توان با توجه به تلقی نویسندگان آن از پدیده مقاومت، به سه دسته تقسیم نمود:

الف. پژوهش در مقاومت به معنای عام: مقاومت چونان یک موضوع سیاسی و اجتماعی دارای سابقه قابل‌توجهی، به‌ویژه در ادبیات چپ و انتقادی است که

گفتمان‌های متعددی را در مقابل هژمونی لیبرال دموکراسی و یا کلان روایت‌های نوین دیگر مطرح می‌کند. آثاری مانند شرق‌شناسی (سعید، ۱۳۸۸) و وضعیت پست‌مدرن (لیوتار، ۱۳۹۵) از نمونه آثار در این عرصه محسوب شده‌اند. اسکات با استفاده از نمونه‌هایی از ادبیات، تاریخ و سیاست فرهنگ‌های جهان، نمونه‌های گوناگونی از سلطه و مقاومت در گستره تاریخ را به تصویر می‌کشد (اسکات، ۱۳۹۶)؛ همچنین نمونه‌های گوناگونی از پژوهش‌های تاریخی نظری مقاومت به انجام رسیده است (برای نمونه، ر.ک: رابرتس، ۱۳۹۹ و رابرتس و گارتن‌اش، ۱۳۹۶). در همین رویکرد عام به مقاومت، قادری کنگاوری (۱۳۹۴) نظریه مقاومت را از دریچه نظریات روابط بین‌الملل و گندمکار (۱۳۹۰) نیز از منظر حقوق بین‌الملل بررسی کرده است.

ب. پژوهش در مقاومت اسلامی: در جهان اسلام در دوران معاصر نیز جنبش‌های مقاومتی متعددی ظهور یافته و بررسی شده‌اند (ادبی‌فیروزجایی و محمدی‌ضیاء، ۱۳۹۹؛ فرهادی، ۱۳۹۰) و دسته‌ای از پژوهش‌ها نیز معطوف به بررسی این موضوع در متون اسلامی هستند (آصفی، ۱۳۹۵؛ تویسرکانی، ۱۳۹۹؛ خراسانی، ۱۳۹۹؛ زاهدی‌تیر، ۱۴۰۰). با پیروزی انقلاب اسلامی، گفتمان مقاومت جلوه‌های جدی‌تری در نظر و عمل به ظهور گذاشته که دور از نظر پژوهشگران نبوده است (حسینی و بروجردی، ۱۳۹۷؛ دادرویش، ۱۴۰۰؛ محمدی، ۱۳۹۲). همه پژوهش‌های مذکور، به‌لحاظ موضوع و رویکرد، متفاوت یا اعم از پژوهش حاضر هستند.

ج. پژوهش پیرامون مقاومت در انقلاب اسلامی ایران و اندیشه رهبران آن: در میان پژوهش‌هایی که با رویکرد بومی و اسلامی انجام شده است، برخی از پژوهشگران ضمن ترسیم گفتمانی متشکل از اندیشه امامین انقلاب (حضرت امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب)، آن را به‌عنوان الگوی مقاومت تعریف می‌کنند. تلاش آن‌ها ترسیم الگوی دولت مدنظر امامین انقلاب و استخراج الگوی مقاومت است (صلح میرزایی، ۱۳۹۸؛ صالح اصفهانی و دیگران، ۱۳۹۹؛ مهری، ۱۳۹۵)؛ اگرچه بسیاری از آن‌ها خود مقوله مقاومت را به‌عنوان موضوعی علی‌حده مدنظر قرار نداده‌اند.

بررسی موارد فوق نشان می‌دهد که این عرضه از پژوهش گستره متنوعی دارد و رویکردهای گوناگونی را دربرمی‌گیرد. پژوهش‌های اسلامی در این عرصه و ارائه مبانی

و مباحث نظری مقاومت اسلامی، به‌ویژه ناظر به انقلاب اسلامی ایران، از جهت کمی و کیفی شایسته توجه بیشتر و مستقل‌تری هستند. این پژوهش با تمرکز بر نکته اخیر، به‌لحاظ «موضوعی و روشی» از پژوهش‌های یادشده پیشین متفاوت است. در این پژوهش سعی شده است که ضمن ملحوظ داشتن کلان‌گفتمان اسلام سیاسی برای مقاومت، با بررسی و تحلیل مضمون بیانات مقام معظم رهبری، معنا و ابعاد سیاست مقاومت از نگاه ایشان روشن شود. پژوهش حاضر با روش «تحلیل مضمون» به بررسی مقوله مقاومت از دیدگاه رهبری پرداخته و با استخراج مقولات مرتبط، نتایج خاص خود را به‌دست آورده است.

۲. مبانی مفهومی و نظری

۲-۱. مقاومت

«مقاومت» در برابر تلاش دیگری برای «سلطه» معنا پیدا می‌کند و بیانگر ایستادگی بازیگر در برابر تغییر و تحولات ناظر به شرایط و مناسبات است؛ بنابراین، مقاومت مقوله‌ای نیست که صرفاً در قالب هم‌آوردی در میدان جنگ رخ نمی‌نماید. در این معنای اصطلاحی، مقاومت می‌تواند رویارویی در عرصه‌های مختلف فرهنگی، تربیتی، تبلیغاتی، اخلاقی، اقتصادی، سیاسی و نظامی باشد (میرقادری و کیانی، ۱۳۹۱، صص. ۷۳-۷۱). رویکردهای نظری گوناگونی به مقاومت وجود دارد؛ اما در دیدگاه اسلامی، مقاومت در برابر سلطه، به‌لحاظ هستی‌شناختی، ریشه در طبیعت و فطرت بشر و میل او به رهایی و دوری از ذلت است؛ بنابراین، مقاومت از جهت متافیزیکی گستره‌ای عام دارد. ارزش‌شناسی مقاومت در دیدگاه اسلامی با این متافیزیک در نسبت است؛ مقاومت از جهت فراگیری عامش و نسبت آن با فطرت، ارزشی عینی و مطلق‌خواه داشت که البته این امر منافاتی با ارزش فراطبیعت‌گرایانه و دینی ندارد (و در تلقی دینی از «حق» این دو با هم پیوند می‌خورند)؛ بنابراین، پدیده مقاومت و ارزش‌دهی به آن هم در میان مسلمانان ممکن است و هم غیرمسلمانان.

۲-۲. سیاست مقاومت اسلامی

«مقاومت اسلامی» بیانگر پایداری و ایستادگی در مسیر حق و جلوگیری از بی‌عدالتی و

کژروی است. مقاومت در مسیر حق که طبق تعالیم دینی مشمول لطف و نصرت الهی خواهد شد، همان تن ندادن به خفت در مقابل دشمن است که در تعالیم اسلامی، نوعی جهاد محسوب می‌شود. از لحاظ نظری، مقاومت اسلامی خود را لزوماً محدود به نظریه و مکتب خاصی نمی‌کند؛ مقاومت اسلامی از متن و سنت اسلام برمی‌خیزد و انقلاب اسلامی ایران نیز به‌طور کلی، خود را بر اساس این الگو در مقابل نظام سلطه و مکاتب قدرت محور غربی معرفی می‌کند و بدین ترتیب، «سیاست مقاومت» را به‌عنوان مکتب هدایت در برابر سیاست قدرت رئالیستی غربی قرار می‌دهد. گفتمان مقاومتی که با پیروزی انقلاب اسلامی ایران عناصر خود را حول اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) سامان داده بود، با اتمام دوران دفاع مقدس و در دوران رهبری آیت‌الله خامنه‌ای وارد مرحله جدیدی شد (مهدی‌پور، ۱۳۹۹، ص. ۶)؛ بنابراین، رویکرد نظری اسلامی به مقاومت، به‌ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، روند تکاملی خود را داشته و پژوهش حاضر نیز مبتنی بر همان انگاره کلی (نظریه اسلامی مقاومت) به پیش رفته و در عین حال، در صدد اصطیاد مؤلفه‌ها و زوایای دقیق‌تر آن در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای است.

۳. روش پژوهش

روش پژوهش این مقاله، کیفی از نوع تحلیل مضمون است. این روش مبتنی بر استقرای تحلیلی بوده و در آن از طریق طبقه‌بندی داده‌ها و الگویابی‌های داده‌ای، به یک نوع سنخ‌شناسی تحلیلی دست یافته می‌شود. در این روش، پژوهشگر اجازه دارد به جستجو و تفسیر در مورد مضامین پنهان و آشکار بپردازد (خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۸، صص. ۵۲-۵۳). برای کاربست این روش، چند اقدام باید انجام شود.

گام اول. ابتدا باید مضامین موجود در داده متنی استخراج گردد. هر داده دارای مفاهیم و ایده‌هایی است که با فهم صحیح آنها، شناخت ساختار و چهارچوب اصلی متن قابل فهم خواهد شد؛ البته مضامین موجود در یک متن لزوماً آشکار نیست و برخی از آنها نیازمند بررسی دقیق متن است. یافتن این مضامین دارای اصول ثابتی نیست و بسته به متن می‌تواند متفاوت باشد و محققان از روش‌های متنوعی برای

یافتن مضامین استفاده می‌کنند؛ مانند توجه به کلمات کلیدی، تکراری و پنهان در متن (عابدی جعفری و دیگران، ۱۳۹۰).

گام دوم. در این مرحله مضامین استخراج شده باید طبقه‌بندی شوند. طبقه‌بندی متنوعی از مضامین ارائه شده است. نمونه‌های طبقه‌بندی که از سوی محققان مختلف استفاده شده است عبارت‌اند از: طبقه‌بندی بر اساس شناخت مضمون، ماهیت مضمون در متن، سلسله‌مراتب مضمون در قالب مضامین، جایگاه مضمون در شبکه مضامین، مشاهده مضمون در متن، منشأ شناسایی مضمون، نقش مضمون در تحلیل و تثبیت موقعیت مضمون. یکی از محوری‌ترین روش‌ها، طبقه‌بندی بر اساس جایگاه مضمون در شبکه مضامین است؛ اینکه مضمون فراگیر است یا سازمان‌دهنده و واسط یا پایه‌ای (افتخاری و باباهادی، ۱۳۹۷).

منبع: (افتخاری و باباهادی، ۱۳۹۷)

شکل (۱): رابطه مضامین فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه‌ای

گام سوم: در این مرحله فرایند تحلیل مضمون اجرا می‌گردد. این مرحله حداقل دارای سه بخش اساسی تجزیه و تعمیق متن، بررسی متن و کدگذاری، بازسازی و تولید گزارش نهایی است.

در این پژوهش پس از تعیین و تحدید موضوع به جوانب نظری مقاومت، با توجه به جامعیت پایگاه اطلاع‌رسانی حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله)، این پایگاه

به‌عنوان منبع اصلی در نظر گرفته شد. برای مدخل‌سازی از جستجوی کلیدواژه‌ای بهره گرفته شد و با توجه به پیشینه پژوهش، با جستجوی واژگان مقاومت، سلطه، ایستادگی، صبر و مشتقات آنها، فیش‌های اولیه جمع‌آوری شد. با پالایش فیش‌های گردآوری‌شده، تعداد ۲۴۰ فیش انتخاب شد و فرایند کدگذاری بر روی آن‌ها به انجام رسید. نظام کدگذاری بدین‌شکل بوده که اعداد بعد از حرف T نمایانگر تاریخ، و عدد بعد از N نماینده شماره فیش مستخرج هستند؛ برای نمونه T800619N1 بیانگر اولین فیش استخراجی از سخنرانی مورخ ۱۳۸۰/۰۶/۱۹ است. با دسته‌بندی فیش‌ها و استخراج مضامین، تعداد ۵۴۳ مضمون پایه استخراج شد که درنهایت در قالب ۹ مضمون سازمان‌دهنده جای گرفتند.

۴. یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، داده‌های حاصل از تجزیه و تحلیل فیش‌های مستخرج از بیانات مقام معظم رهبری نشان می‌دهد که مقوله‌ها و زیرمقوله‌های ذیل می‌توانند بیانگر تصویر کلی سیاست مقاومت از دیدگاه ایشان باشند؛ البته برای رعایت اختصار، صرفاً کدهای منتخبی از فیش‌ها ذکر شده‌اند و تلاش شده در ذیل قسمت «مفاهیم و کدها»، به‌جای ذکر صرف مضامین، جنبه تحلیلی بحث نیز همزمان پی گرفته شود.

۴-۱. خاستگاه مقاومت

از منظر رهبر معظم انقلاب، پدیده مقاومت، به‌ویژه مقاومت مردم ایران در مقابل سلطه‌گران، خاستگاه‌های متعددی دارد که مهم‌ترین آن‌ها آموزه‌های دین اسلام است. جدول زیر نماینده خاستگاه‌های مقاومت در دید ایشان است:

جدول (۱): خاستگاه‌های مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۱	دین و معنویت	دین (به‌ویژه اسلام) و ایمان و انگیزه دینی مهم‌ترین خاستگاه و عامل مقاومت است (T700314N1؛ T710604N1؛ T800619N1؛ T800704N2؛ T890727N1). این تکلیف الهی (و احساس تکلیف خدایی و اتکال به خدای متعال) (T800921N1؛ T890819N3) برآمده از قدرت و حمایت

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
		الهی (T700408N1؛ T990407N1؛ T990422N1)، تأییدات قرآنی و افکار و آموزه‌های عمیق و رهایی‌بخش اسلامی (T731103N3؛ T931127N2)، ولایت (T740228N1) و فقه اسلامی (T960405N1) و مستظهر به بیداری معنوی انسان‌ها (T700717N1) و تلاش کارگزاران نهادهای دینی (روحانیون متعهد) (T600927N1) است.
۲	عقل و علم	منطق، عقل و خرد انسان را به مقاومت دعوت می‌کند (T980314N5؛ T990721N3؛ T980314N08). همین که فرد یا ملتی به تجارب تاریخی مقاومت رجوع کند و قدرت مقاومت را دریابد، لزوم ایستادگی روی پای خود را تأیید و دنبال می‌کند (T911019N1؛ T960512N3؛ T910901N2؛ T980314N2). همچنین علم و کارگزاران نهادهای علمی (دانشگاهیان متعهد) در شکل بخشیدن به مقاومت ملت مؤثرند (T600927N1).
۳	اخلاق و روحیات ارزشمند	انگاره مقاومت از ارزش‌ها و اخلاق (اخلاق الهی) مشتق می‌شود (T830631N1؛ T931127N3؛ T940906N3). احساس وظیفه و حضور، روحیه ستم‌ناپذیری و سازش‌ناپذیری در مقابل سلطه عامل شکل‌گیری مقاومت در ملت است (T710313N1؛ T710729N1). صبر و تقوا و امر به معروف و نهی از منکر در سطح جامعه نیز از مقومات مقاومت محسوب می‌شود (T710507N1؛ T990721N1؛ T981126N1؛ T980314N2؛ T990407N1).
۴	انقلاب اسلامی	اصول، پایه‌ها و باورهای اصلی انقلاب اسلامی (T800610N1؛ T890314N1) و سیره و مکتب سیاسی و فلسفی امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) (T360705N1؛ T830314N1؛ T980314N1) که منادی اصل عدم ظلم و انظلام (T980314N1) و نیاز دنیای اسلام به تمسک به قرآن و حبل‌الله (T950229N3) است، تعلیم‌دهنده و خاستگاه مقاومت است.
۵	طبیعت انسانی	مقاومت واکنش طبیعی هر ملت آزاده و با شرف در مقابل تحمیل و زورگویی است (T980314N2).
۶	هویت ایرانی	تعلقات میهنی و هویت ایرانی با خصوصیات اسلامی، عامل ایجاد مقاومت در ایرانیان است (T970812N1؛ T980405N1؛ T940427N3).

با توجه به جدول فوق، ایستادگی در برابر سلطه‌گر در طبیعت انسانی ریشه دارد و این طبیعت در عرصه زندگی جمعی در قالب ارزش‌های گوناگون، از جمله معنویات و اخلاقیات، ارزش‌های اجتماعی و هویتی و ارزش‌های سیاسی نمود می‌یابند. همچنین ادله گوناگون نقلی و تاریخی در تأیید این گفته وجود دارد که در مقابل دشمن متخاصم و سلطه‌گر، می‌توان اصل اولی را مقاومت و مبارزه دانست (ر.ک: حاجی‌حسینی، مرتاضی و حسین‌زاده، ۱۳۹۶). مجموع این ملاحظات نشان می‌دهد که گرایش به مقاومت از پشتوانه طبیعی، علمی، عقلی، اخلاقی، دینی و سیاسی برخوردار است و نیروی خود را از منابع متعددی می‌گیرد.

۴-۲. اهمیت مقاومت

یکی از ابعاد انگاره مقاومت در بیانات رهبر انقلاب، تأکیدهای متعدد بر اهمیت و ضرورت این امر برای سیاست‌ورزی ایرانیان و مسلمانان در شرایط جهان معاصر است.

جدول (۲): اهمیت مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۱	مقاومت به‌مثابه تنها راه	مقاومت تنها راه دفاع از اسلام و انقلاب (T820722N1؛ T820303N3؛ T810630N1؛ T790824N1؛ T790729N1؛ T680622N1) و دستیابی ملت به شرف، عزت، هویت، حقوق، استقلال و پیروزی (T860314N2؛ T850721N1)، و مقابله با کارشکنی‌ها و تهدیدها (T810630N1؛ T820303N2) و مهم‌ترین وسیله برای نیل به اهداف است (T830631N1).
۲	امکان‌بخشی و توان‌بخشی	مقاومت قدرتمندترین سلاح یک ملت است (T980314N2) و این امکان و توان را می‌دهد که هر ملتی خود، راه و هدف را گم نکند و راه پیروزی و سعادت را طی کند (T820314N1؛ T830416N1).
۳	عامل ارتباط با عالم ملکوت	مطابق آموزه‌های قرآن کسانی که استقامت و پایداری بورزند، در همین حیات دنیوی با ملکوت اعلی ارتباط برقرار می‌کنند (T800921N1).
۴	تعیین‌کننده سرنوشت	آن وضعی که اکنون ملت‌ها دارند (T770101N3) و سرنوشتی که در آینده در انتظار آنهاست (T860809N1؛ T790824N1) وابسته به مقاومت آن‌ها است.

ردیف	زیر مقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۵	از اهداف و اصول انقلاب	مقاومت از اهداف انقلاب و اصول همیشگی جمهوری اسلامی و از درس‌های مهم امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) به ملت ایران است (T720228N1؛ T980314N6؛ T950306N1؛ T990314N1) و مادامی که دشمن و تهدیدها و تحقیرهای او در مقابل ما قرار دارند باید به‌کار گرفته شود (T850106N2).
۶	عامل بقا	مقاومت تنها راه مقابله با تهدیدها و عامل بقای ایران و ایرانی است (T820303N1؛ T960130N1).
۷	مانع نظام سلطه	مقاومت تنها راه علاج افزون‌طلبی و دیکتاتورمآبی و زیاده‌طلبی دولت‌هاست (T760814N1) و فقدان آن عامل شکل‌گیری نظام سلطه (دو قطب سلطه‌گر و سلطه‌پذیر) است (T910329N3).

در دوران معاصر، با روی‌آوری مسلمانان به انگاره «اسلام تنها راه‌حل»، لوازم و مقتضیات این نوع نگاه نیز به منصفه ظهور رسید؛ در این میان، روشن شد که دست یازیدن به اهداف اسلامی، بدون مقاومت در برابر سلطه‌گران ممکن نیست و بلکه تنها راه بقا و نجات و یکی از عوامل گشایش، همین مقاومت است. از این‌رو، مقاومت جزء اصول و اهداف لایتنج‌زای حرکت‌ها و نظام‌های اسلامی قرار گرفت تا با پافشاری بر آن، امکان راهگشایی و ابتدای مسیر آینده بر اهداف ملی و اسلامی و مآلاً تعیین سرنوشت به‌دست خود ملت‌های مقاوم فراهم گردد.

۳-۴. شرایط و مقتضیات مقاومت

مقاومت در برابر قدرت‌های سلطه‌گر با زمینه‌ها و شرایطی ممکن می‌شود و قابلیت تداوم پیدا می‌کند. در سیاست‌های مقاومت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری، این مقوله مورد توجه قرار گرفته که سیاست مقاومت با کدام منطق، در چه شرایطی و با کدام امکانات مادی و معنوی در عرصه فردی، اجتماعی و سیاسی، می‌تواند محقق و نتیجه‌بخش شود.

جدول (۳): شرایط و مقتضیات مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۱	منطق و محاسبات	در کنار منطق دینی و شرعی (وعده الهی بر نصرت) (T690626N1)؛ T911019N1؛ T910421N1؛ T980314N6، منطق عقل و علم نیز سیاست مقاومت را تأیید می‌کند (T850125N3؛ T990721N2؛ T980314N5). مقاومت ملی پدیده‌ای برآمده از طبیعت ملت‌های آزاده است (T980314N4)؛ و به‌صرفه‌تر (با سود بیشتر و زیان کم‌تر) از تسلیم است (T960512N3؛ T970409N3؛ T980314N10). این پرهیز از عقب‌نشینی همیشه جواب داده و باعث عقب‌نشینی دشمن شده است (T870509N1؛ T890531N2؛ T970125N3؛ T980224N3). لذا مقاومت امری منطقی است و منطقی عمل کردن را نیز می‌طلبد (T931119N3؛ T980314N1).
۲	امکانات	منطق مقاومت و توفیق آن، صرفاً بر اساس در نظر گرفتن شرایط مادی و کمیت قدرت خود و دشمن نیست (T650614N1؛ T850721N3)، بلکه مستلزم محاسبه درست، از جمله در نظر گرفتن قدرت خود مقاومت است (T980314N4)؛ علاوه‌براین، مقاومت، خود می‌تواند زمینه استمرارش را فراهم کند (T700815N1)؛ البته در کنار این‌ها باید در نظر داشت که در مقاومت‌ها باید اقدام‌های متناسب با شرایط و امکانات صورت گیرد (T960405N1).
۳	روحیات و ویژگی‌های فردی و جمعی	مقاومت به بصیرت، تیزی و قدرت تحلیل (T610126N1؛ T700126N1)؛ T700314N1؛ T800216N2؛ T830416N1، تکرس هوش‌مندانانه (T780128N1)، تقوا، مراقبه معنوی و خودسازی (T690524N1)؛ T810717N1؛ T910724N2؛ T950412N3، ایمان، اخلاص و پابندی به اسلام و توکل به خدا (T690529N3؛ T701019N1؛ T990422N3)؛ T720215N1؛ T760913N3؛ T840608N1؛ T980224N1، شجاعت و شهادت‌طلبی (T690307N3؛ T820101N1؛ T970921N1)، فداکاری و حضور خستگی‌ناپذیر و احساس وظیفه نیاز دارد (T690207N1)؛ T701019N3؛ T710729N3؛ T900203N1؛ T960314N3. مقاومت مستلزم پذیرش ذهنی و استمرار عملی است (T980314N6)؛ T810717N1؛ T990611N2) و نیاز به امید و روحیه جمعی

ردیف	زیر مقوله‌ها	مفاهیم و کدها
		(T801111N1؛ T881208N1؛ T930314N1)، عدم انفعال و قطع طمع از دشمن (T760217N1؛ T870509N1) و پذیرش زحمات و صدمات (T711104N1؛ T800204N1) در سطوح فردی و جمعی دارد.
۴	شرایط سیاسی	مقاومت به پابندی به سنن و هویت ملی (T810826N1؛ T880222N1)، اعتماد به نفس و عزت ملی (T880314N3؛ T890714N3) و عزم و اراده راسخ ملت و مشارکت و حضور آحاد ملت نیازمند است (T710729N3؛ T880222N1؛ T950812N1؛ T960314N3). مقاومت مستلزم سرزندگی و آمادگی در سطح جامعه (T710507N1)، و وجود رهبری مدبر و جلوگیری از نفوذ، شکاف دولت - ملت و حاکمیت دوگانه (T890727N1؛ T920228N1؛ T920314N2؛ T940812N1) در سطح دولت و حاکمیت است.

از دیدگاه رهبر معظم انقلاب، توجه به توان و امکانات خود در عین توجه به توان و امکانات دشمن و همچنین توجه به داشته‌های معنوی و هویتی، از مستلزمات سیاست مقاومت است. مقاومت پدیده‌ای چندبُعدی است که از منابع متعدد و گوناگونی نیز تغذیه می‌شود. در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای برای تحلیل مقاومت و اتخاذ سیاست‌های مقاومتی باید شرایط ذهنی را با اموری همچون ایمان، امید، توکل و محاسبات عقلی و نقلی و شرایط عینی را با اموری همچون استمرار بر مقاومت، شجاعت و اراده راسخ، و جلوگیری از نفوذ و پراکندگی فراهم ساخت.

۴-۴. ماهیت سیاست مقاومت

ماهیت و سرشت مقاومت نقشی اساسی در نشان‌دادن و تعیین کردن ابعاد سیاست مقاومتی دارند. در این بخش، جنبه‌های سلبی و ایجابی مقاومت و خصوصیات برجسته آن در دیدگاه مقام معظم رهبری استخراج و تصویر شده است.

جدول (۴): ماهیت سیاست مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۱	جنبه‌های سلبی	<p>مقاومت لزوماً به معنای نبرد نیست بلکه مقاومت همان فراموش نکردن راه و هدف (T920430N3؛ T980314N6)، عقب‌نشینی نکردن (T980314N6) و زانو نزدن در برابر ظلم و فشارها (T681222N1)؛ (T901210N1؛ T891115N1؛ T890727N1) است. مقاومت نفی ظلم / سلطه، ظلم‌پذیری / سلطه‌پذیری و همکاری با ظالم / سلطه‌گر (T980314N2؛ T980314N5؛ T860530N1؛ T940420N1) است؛ نفی تجاوزگری و سلطه قدرت‌های استکبار جهانی و عوامل آنهاست (T761026N1؛ T801019N2؛ T930231N1؛ T970125N3؛ T940427N2)؛ (T920812N1). مقاومت باج ندادن شجاعانه به دشمن و ممانعت از قرار گرفتن منابع و سرنوشت یک ملت در دست دشمن است (T800101N1؛ T870101N1). مقاومت ایستادگی در برابر هویت‌زدایی از ملت (T790824N3)، مخالفت با روش‌های سازشکارانه و کاسه‌گذاری صلح در دست گرفتن (T800204N2) است.</p> <p>همچنین این مفهوم به معنای عدم اطاعت از کفار و مشرکان (T950303N3) و تقابل با فشار مادی‌گری برای منزوی کردن اسلام و قرآن (T720228N1) است.</p>
۲	جنبه‌های ایجابی	<p>مقاومت از جنبه ایجابی، یک نیروی انسانی و واکنش طبیعی هر ملت آزاده در مقابل زورگویی (T830820N1؛ T980314N4) و نشانگر احترام به بشریت، همه ملت‌ها و همه انسان‌ها (T940708N3) است. مقاومت انتخاب حرف حق و صبر و ایستادگی بر پای آن و تدبیری عاقلانه در برابر تهاجم ناجوانمردانه دشمن (T900203N1؛ T770726N1)؛ (T771024N1؛ T920430N2؛ T830631N1؛ T980314N6؛ T820722N2)؛ (T850125N3؛ T980314N1) و نوعی قدردانی و استفاده بهینه از آن چیزی است که داریم (T980314N4) و لذا نیروزا و امیدبخش است (T940302N3).</p> <p>مقاومت پایبندی به ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب (T950314N1)؛ (T921128N2) و استمرار حرکت در مسیر درست به سوی اهداف حق، و اصلاح‌گری دائمی خطاها در طی مسیر است (T701130N1)؛</p>

مفاهیم و کدها	زیرمقوله‌ها	ردیف
T820515N3؛ T890314N2؛ T810717N3؛ T980224N1؛ T901110N1؛ T980314N1؛ T800921N1). طی این راه، با داشتن اراده مستحکم، تحمل رنج برای خدا و دفاع از خود و مظلومان معنا می‌یابد (T740228N1)؛ T800101N1؛ T880303N3؛ T980314N2؛ T980314N5)؛ سیاست مقاومت مظلومانه همان سیاست پیروزی خون بر شمشیر است (T660631N1). مقاومت از لحاظ ایجابی، امری از جنس قدرت است که در جنگ در میدان‌های مختلف (مهم‌تر از همه، جنگ اراده‌ها) به‌کار گرفته می‌شود (T980224N1؛ T960915N1؛ T920228N3).		

صبر و ایستادگی از مهم‌ترین مؤلفه‌های ایجابی سیاست مقاومت و ظلم‌ستیزی و رفع سلطه از مهم‌ترین مؤلفه‌های سلبی سیاست مقاومت است. مقاومت امری ذوابعد است که می‌تواند در همه عرصه‌ها در تقابل با خوی سلطه‌گری نمود پیدا کند؛ از این جهت، مقاومت چیزی جز اراده محکم، اصلاح‌گری دائمی و کاربرد بهینه قدرت در برابر سلطه‌گران در عرصه‌های گوناگون نیست.

۴-۵. کارگزاران و دشمنان در سیاست مقاومت

مقاومت پدیده‌ای است که همیشه بین دو طرف درگیر در بحث روی می‌دهد؛ مقاومت عده‌ای در مقابل دشمن. اطراف درگیری را با توجه به بیانات مقام معظم رهبری می‌توان چنین در نظر گرفت:

جدول (۵): کارگزاران و دشمنان در سیاست مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

مفاهیم و کدها	زیرمقوله‌ها	ردیف
T701019N1)؛ تنوده مردم مخلص و فداکار و آحاد ملت ایران (T701019N1)؛ T800610N2؛ T761026N1؛ T700408N1؛ T710729N1؛ T700314N1؛ T880222N1؛ T950812N2)، از پیر، جوان، مرد، زن و قشرهای مختلف (T961224N3) کارگزاران اصلی عرصه مقاومت هستند؛ به‌ویژه نسل جوان (بسیجی و پرتوان) (T870214N1؛ T980101N3؛ T700815N1)؛ T911019N1) و مبارزان و مسئولان جمهوری اسلامی (T931119N1)؛ T980224N1؛ T970618N4؛ T941225N1؛ T980314N6؛ T960314N1)	کارگزاران	۱

مفاهیم و کدها	زیرمقوله‌ها	ردیف
<p>و نیروهای مسلح (T890819N1؛ T681205N1) در میدان خاص خود. (همچنین عموم ملت فلسطین (T700314N1) در مبارزات خود کارگزاران این عرصه هستند).</p> <p>همه صابران (T690529N1)، میهن‌دوستان (T970812N1) و دولت‌های اسلامی (T840608N1) کارگزاران مقاومت در میدان‌های گوناگون هستند. نیز مردم دنیا و مسلمانان جهان (T680403N1؛ T681222N1؛ T901210N1؛ T960405N1)، ملت‌ها و به‌ویژه نخبگان آن‌ها (T910329N1)، ملت‌های مسلمان و دولت‌های انقلابی (T690212N3؛ T910407N1)، روشنفکران، علمای دین و جوانان کشورهای اسلامی (T860809N1؛ T910421N4) و اساساً هر ملتی و آحاد مردم هر کشوری (T920812N1؛ T960314N1) کارگزاران بالقوه مقاومت هستند و می‌توانند وارد میدان مقاومت در برابر استکبار و سلطه جهانی شوند.</p>		
<p>دشمنانی که در مقابل آن‌ها مقاومت شکل می‌گیرد نیز به تناسب عرصه و کارگزاران مختلف مقاومت، می‌توانند مختلف باشند، از نفس اماره و شهوات و خودخواهی و خودپرستی‌های ما (T690524N1) گرفته تا دشمنان دولت اسلامی که در دو دسته کلی جای می‌گیرند (T840608N1): ۱- دشمنان درونی (مانند: متفکران، تئوریسین‌های قلابی، روزنامه‌نگارهای قلم‌به‌مزد و امکانات فضای مجازی و اینترنتی در اختیار دشمن (T961119N1))؛ ۲- سلطه‌گران و دیکتاتورهای دنیا، یا به تعبیر دیگر نظام سلطه، استکبار و استعمار جهانی (T910329N1؛ T701130N1؛ T681222N1؛ T680728N1؛ T910421N1؛ T921128N2؛ T921128N2؛ T910421N1؛ T801019N1؛ T800512N1؛ T970618N3؛ T921128N2؛ T910421N1). انسان‌ها و دولت‌های مستکبر (T920812N1)، غرب (از جمله غرب فرهنگی و مروجان ابتدال) (T800610N1؛ T970302N1؛ T950314N1؛ T900519N2) و قدرت‌های مادی سیطره‌جو (T890819N1؛ T900203N1؛ T980314N4) و مصداق مهم آن، آمریکا (T690212N1؛ T700815N1؛ T710313N1؛ T940427N2؛ T760203N1؛ T761026N1) و عوامل او (مثل صهیونیست‌ها) (T940427N2؛ T681222N1؛ T700116N3؛ T901210N1؛ T960405N1) از مواردی هستند که با انقلاب و نظام اسلامی به ستیزه می‌پردازند (T830314N1؛ T660631N1؛ T820327N2؛ T800610N1).</p>	دشمنان	۲

هم استقامت‌کنندگان (کارگزاران) و هم دشمنان حاضر در این میدان، جنبه‌ای بالقوه نیز دارند؛ یعنی آنان که بالقوه می‌توانند وارد این عرصه شوند یا آنان که می‌توانند سطح و میزان کارگزاری خود را ارتقا دهند. مقاومت می‌تواند در میدان‌های گوناگونی اتفاق بیفتد و در هرکدام کارگزاران خود را دارد؛ اما در فحوای بیانات رهبری که در و برای ایران پس از انقلاب ایراد شده‌اند، مهم‌ترین و پرتکرارترین کارگزاران میدان سیاست مقاومت ایرانی، خود ملت ایران هستند و مهم‌ترین دشمن مقاومت میدان آن‌ها نظام سلطه و استکبار و مصداق اصلی‌اش آمریکا، هستند. این میدان به‌صورت بالفعل و بالقوه کارگزاران خرد و درشت دیگری نیز دارد که در جدول فوق به آن‌ها اشاره شده است. مشارکت همگانی در مقاومت، از مهم‌ترین نکات این عرصه است؛ سیاست مقاومت جز با فداکاری توده مردم مخلص محقق نخواهد شد. همچنین تحقق این امر در گرو مقابله با سیطره‌جویان و مروجان و مبلغان نظام سلطه است.

۴-۶. آوردگاه مقاومت

عرصه تقابل و مقاومت در برابر استکبار، عرصه‌ای گسترده است که ابعاد و پیچیدگی‌های خود را دارد. این مواجهه ضمن آنکه از جنبه‌ای عام است و در مقابل کل جریان استکبار می‌ایستد، عرصه‌های متنوعی را در بر می‌گیرد و در میدان‌های گوناگونی اتفاق می‌افتد که در بیانات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به این نحو صورت‌بندی شده‌اند:

جدول (۶): آوردگاه مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

مفاهیم و کدها	زیرمقوله‌ها	ردیف
عرصه تقابل و مقاومت، درون و بیرون کشور و کارگزاران مختلف را در بر می‌گیرد (T840608N1؛ T980314N3). دشمنان مستکبر به‌صورت همه‌جانبه (T880222N1؛ T920314N3؛ T960314N1) همه بنیان‌ها را آماج خود قرار داده (T810307N1) و در زمینه‌های مختلفی دست به استیلا، اذاء، کارشکنی، فریب، تهدید و تخویف می‌زنند (T810630N2؛ T850106N1؛ T900203N1؛ T980314N2). لذا جنگ، جنگ اراده‌هاست (T960915N2؛ T980224N1) و ایستادگی در مقابل دشمن هم در هر جایی و هر عرصه‌ای نمود و مصداقی دارد (T830820N1؛ T911019N1؛ T950306N1).	عام	۱

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۲	سیاسی	<p>عرصه سیاست یکی از میدان‌های مهم مقاومت است (T870214N1؛ T950302N1؛ T950531N1؛ T980314N6) که ابعاد داخلی و خارجی مختلفی دارد. از جهت داخلی، به‌طورکلی، هویت و استقلال و عزت ملی (T820327N1؛ T950201N1؛ T891115N1) و نیز آرمان‌ها و باورهای اسلامی و انقلابی (T800512N1؛ T800610N1؛ T921128N2)، از جمله فلسفه، مکتب و وجوه شخصیتی امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) (T830314N1) آوردگاه‌های مهم مقاومت سیاسی هستند. در کنار این‌ها مواردی همچون کودتا، انقلاب رنگی، نافرمانی مدنی، گروه‌های تروریستی و اختلافات در رأس حاکمیت (T920314N2) از جمله مواردی هستند که در سیاست داخلی باید نسبت به آن‌ها هشیار بود.</p> <p>از جهت بین‌المللی نیز، اصل اساسی مقابله ملی با استکبار جهانی (T680728N1) و تلاش برای گسترش نفوذ منطقه‌ای و جهانی (T940420N3) است؛ تلاش‌های دیپلماتیک منطقی، در چهارچوب و در مواقع لزوم، همراه با نرمش قهرمانانه نیز با همین منطبق و برای خروج از قاعده «سلطه‌گر - سلطه‌پذیر» انجام می‌شود (T860530N1؛ T650614N1؛ T931119N3؛ T920416N1).</p>
۳	اقتصادی (مادی)	<p>میدان اقتصاد، یکی از عمده‌ترین میدان‌های مقاومت است (T830401N1؛ T701019N1؛ T761026N1؛ T790824N1؛ T990904N1؛ T990721N1) که پس از جواب‌ندادن دیگر حربه‌های دشمن (T980304N3) به یک نقطه کلیدی تعیین‌کننده (T971122N3) بدل شده است. در این آوردگاه شاهد تلاش دشمن برای تسلط بر منابع حیاتی و مادی ملت‌ها (T760203N1) و دست‌اندازی به منافع و استقلال اقتصادی آن‌ها (T950201N1) هستیم.</p>
۴	دینی، معنوی و اخلاقی	<p>در این میدان، یک طرف مبارزه، احساس و روحیه و ایمان دینی، و امید و شور و شوق ناشی از این‌انگیزه و ایمان (T990422N3؛ T780608N2؛ T810301N1) و طرف دیگر، سکولاریسم و انزوای اسلام و قرآن (T720228N1) را پیگیری می‌کند و مبارزه در این عرصه همچنان ادامه دارد.</p>
۵	فرهنگی - اجتماعی	<p>عرصه فرهنگ (T800610N1؛ T950314N3؛ T990721N1؛ T950531N1؛ T990813N3؛ T830401N1) و اجتماع (T940420N2؛ T980314N6؛ T921128N1) از عرصه‌های عمده مقاومت به حساب می‌آیند و تهاجم فرهنگی عرصه‌های گوناگون فرهنگ و هنر را آماج خود قرار داده است</p>

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
		(T950303N3 ; T800704N1). در این آوردگاه که فرهنگ و هویت ملی مورد هدف قرار می‌گیرد، با مسئله خطرناک‌تری از تسلط اقتصادی، سیاسی، نظامی و امنیتی مواجه هستیم (T950531N1 ; T790824N1) و سلطه سیاسی و اقتصادی به سلطه هویتی ختم می‌شود (T800512N2). در این عرصه، تحقیر ملت‌ها و سلب هویت، عزت و غیرت آن‌ها در دستور کار دشمن است (T870101N1) و در طرف مقابل نیز، فرهنگ و هویت انقلابی، چنان یک مقوله فکری، گسترش یافته و پذیرفته می‌شود (T980314N6).
۶	علمی	موضوع علم (و فناوری) از موضوعات و میدان‌های عمده مقاومت است (T830401N1 ; T890714N1 ; T990611N3). برجستگی و پیشرفت علمی از اهدافی است که جبهه مقاومت آن‌ها را دنبال می‌کند (T921128N2 ; T940420N1) و باید نسبت به کارشکنی‌های دشمن در این حیطه و دستاویزی آن‌ها به متفکرانها، تئوریسین‌های قلبی، قلم‌به‌دست‌ها و قلم‌به‌مزدها (T961119N2) حساس بود.
۷	نظامی	هرچند مقاومت پدیده‌ای متفاوت از جنگ نظامی است، این پدیده در نیروهای مسلح و عرصه نظامی نیز مصداق می‌یابد (T801019N1 ; T890819N1 ; T950531N1 ; T960915N1 ; T970812N2 ; T980314N6). به‌ویژه در امر مقابله با نفوذ دشمنان در نیروهای مسلح (T751118N1).
۸	رسانه‌ای، تبلیغاتی و روانی	یکی از عرصه‌های مشهود تقابل و مقاومت، عرصه مطبوعات و رسانه‌های الکترونیکی، فضای مجازی، مطبوعات و رسانه‌های الکترونیکی، شبکه‌های فعال اینترنتی (برای گسترش مخاطبین) (T961119N1) و تبلیغات و عملیات روانی (T801019N1 ; T870214N1 ; T950302N3 ; T970812N1 ; T890714N1)، یا در تعبیر کلی، عرصه رسانه است. بخشی از تلاش دشمن در این آوردگاه معطوف به مهندسی اطلاعات (سلطه بر رسانه‌ها، اینترنت و...) (T950314N2) و نیز تبلیغات علیه مبانی اعتقادی و ایمانی مردم (T920314N1) شده است.
۹	امنیتی و اطلاعاتی	دستگاه‌های اطلاعاتی، ابزارهای اطلاعاتی (T950314N1) و عرصه امنیتی (T950531N1 ; T990721N3 ; T990813N2 ; T980224N1) نیز آوردگاهی خاص خود در مقاومت در برابر دشمنان استکباری است.

از آنجاکه تهدید دشمن شامل همه عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، نظامی، زیستی و غیرهم می‌شود، سیاست مقاومت باید در تمام این حوزه‌ها فعال و پاسخگو باشد. بنابراین، باید توجه داشت که رویارویی با دشمن می‌تواند در هر عرصه‌ای اتفاق بیفتد و لذا محدود کردن سیاست‌های مقاومتی به میدان‌های محدود و غفلت از عرصه‌هایی که کم‌تر به چشم می‌آیند، خطرات سترگی به همراه خواهد داشت؛ طبیعی است که مواجهه با دشمن در هر آوردگاهی، ابزارها و راهبردهایی متناسب با همان عرصه را می‌طلبد.

۴-۷. راهبردها و اقدامات در عرصه مقاومت

سیاست مقاومت در برابر دشمنان شامل راهبردها و اقداماتی است که به تناسب آوردگاه‌ها و عرصه‌های مختلف مقاومت، متنوع هستند. اگر دو عرصه عمده این سیاست را عرصه‌های داخلی و خارجی بدانیم، مهم‌ترین اقدامات و راهبردهای کلان مقاومت، در بیانات آیت‌الله خامنه‌ای به شکل زیر صورت‌بندی شده‌اند.

جدول (۷): راهبردها و اقدامات در عرصه مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

مفاهیم و کدها	زیرمقوله‌ها	ردیف
اقدامات و راهبردهای متعددی در عرصه داخلی لازم هستند که مقوم سیاست مقاومت کشور در برابر مستکبران خواهند بود. قسمتی از این اقدامات و راهبردها در عرصه داخلی است و جنبه‌ای سلبی دارد: ممانعت از جدایی مردم از نظام جمهوری اسلامی (T920228N1)، تقابل با عوامل کناره‌گیری جوانان از صحنه مقاومت (T700815N1)، مبارزه با یأس و با تلقین ناتوانی به مردم از جانب دشمن (T930314N2)، پرهیز از خطای محاسباتی و فکر «ما نمی‌توانیم» (T980314N4)، مقابله با وسوسه‌افکنی‌ها و تردیدافکنی‌های دشمن درباره فکر مقاومت (T980314N5)، مقابله با راه‌های دشمن برای شکستن مقاومت: نفوذ؛ کودتا؛ انقلاب رنگی؛ نافرمانی مدنی؛ ترور؛ حاکمیت دوگانه؛ اخلال در مبانی اعتقادی و ایمانی مردم از طریق تبلیغات (T920314N1)، مقابله با نفوذ فرهنگی، فشار اقتصادی، انواع تلاش‌های سیاسی، تبلیغات و نفوذ (عوامل خائن) دشمن (T990813N3؛ T950302N2)، پرهیز از تقلید از بیگانگان در سبک زندگی	سلبی داخلی	۱

ردیف	زیر مقوله‌ها	مفاهیم و کدها
		<p>و پرهیز از در اختیار دشمن قرار دادن رادیو، تلویزیون، اینترنت و فضای مجازی (T950314N2)، مقابله با نفوذ دشمنان در نیروهای مسلح (T751118N1)، انفعال‌زدایی از اقدامات داخلی در قبال دشمن (T760217N1)، جلوگیری از سلب هویت و شخصیت ملی و ایجاد احساس حقارت در جامعه (T800512N1)، مقابله با تهاجم فرهنگی، ترویج ابتدال در میان جوانان و فروریزش سنگرهای ایمان و انگیزه و عشق انسان‌ها (T800704N1؛ T900519N1) و نیز مقابله با زدایش باورهای اسلامی و انقلابی و رسوخ باورهای سلطه‌پذیری و فرودستی در برابر غرب (T800610N1).</p>
۲	ایجابی داخلی	<p>در عرصه داخلی نیز تداوم التزام به مقاومت سبب آمادگی برای مقاومت بعدی خواهد شد (T700815N1). برای این امر، تکیه بر اسلام در مسیر مقاومت ریشه‌دارتر، عمیق‌تر، عملی‌تر و حاضر‌ترکردن اسلام در زندگی مردم و برنامه‌ریزی و اقدام علما، شخصیت‌های فرهنگی و علمی و انسان‌های بزرگ در هر کشور برای هدایت حرکت مردم در مسیر اسلام و در امان نگه داشتن آن از آسیب‌ها و مشکلات (T760315N1؛ T710604N1) لازم است. در همین زمینه، گسترش کار فرهنگی در بین جوان‌های مؤمن و انقلابی (T930101N1)، تقویت فعالیت‌های مساجد در انواع مقاومت (T950531N1) ترویج روحیه شهادت‌طلبی و نترسیدن از مرگ، تقویت سایر عوامل پایداری، همچون توکل بر خدا، شجاعت، شهادت‌طلبی و فداکاری (T820101N1؛ T820303N1) باید در دستور کار باشد. وظیفه رسانه‌ها نیز روشن‌سازی حقایق و ایجاد زمینه روانی مقاومت برای کارگزاران مقاومت است (T801111N1). حفاظت از هویت، فرهنگ و سنت‌های ملت، برنامه‌ریزی جهت خوش‌بین‌کردن ملت نسبت به گذشته، مفاخر، داشته‌ها، مذهب و آداب خود و حفظ و تقویت روحیه، امید و حضور و مشارکت مردم (T880222N1؛ T881208N1؛ T900203N1؛ T880222N2؛ T890727N1) در کنار تقویت ساخت داخلی (T950416N1) تلاش برای پیشرفت و استحکام اقتصادی و پیشرفت علمی (به‌مثابه مقدمه پیشرفت عملی و اجرایی و مقدمه کسب قدرت)، تکنولوژیک، صنعتی، ارتباطی، تبلیغاتی، سیاسی، فرهنگی و</p>

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
		اجتماعی (T971122N1؛ T810307N1؛ T940420N2؛ T900602N1)؛ (T890714N3) و به‌صورت‌کلی، تقویت هویت و عزم و اراده ملی (T810826N1؛ T950416N1) از اجزای سیاست مقاومت داخلی هستند.
۳	سلبی خارجی	در عرصه خارجی، سیاست‌های راهبردی و اقدامی مقاومت شامل مقابله با مخدوش‌سازی و الگوزدایی از سیاست‌های مقاومتی ملت ایران (تقابل با شکست و سازش) (T761026N2؛ T680728N1)، نترسیدن از دشمن و طمع نورزیدن و دل‌نیستن به داشته‌ها و امتیازات او (T870509N2)، امتناع از دریافت کمک‌های خارجی از قدرت‌های استکباری (T900314N1) و پرهیز از عقب‌نشینی تشجیع‌کننده دشمن (T870509N1)؛ (T890531N3) است. البته در این بین، باید تفاوت دشمنی با استکبار با دشمنی با دولت‌های دنیا را ملحوظ داشت و از دشمنی با دولت‌های دنیا پرهیز کرد (T870602N1).
۴	ایجابی خارجی	سیاست مقاومت در عرصه بین‌الملل همان تلاش برای خروج از قاعده «سلطه‌گر - سلطه‌پذیر» و احیای اصل عدم تعهد (T860530N1)؛ (T650614N1) و تبلیغ و ابراز آشکار و رسای مقاومت است (T970812N2)؛ (T970618N2). از جنبه‌دیگر، می‌توان این سیاست را همان اقدام برای گسترش نفوذ منطقه‌ای و جهانی (T940420N1) دانست که مستلزم اولاً، پشتیبانی مادی و معنوی از کارگزاران مقاومت (در کشورهای مختلف) و تصویرسازی کارآمد از این پشتیبانی برای کارگزاران (T700116N1) و ثانیاً، حرکت منطقی در مذاکرات و سیاست‌ها (T931119N1) و با حساب و با نقشه بودن همه اقدامات (چه عقب‌نشینی و چه پیشروی) (T840219N1) است. بدین ترتیب، نرمش و انعطاف و مانور هنرمندانه و قهرمانانه در عرصه‌های سیاسی، بدون عبور از خطوط قرمز، یا برگشتن از راهبردهای اساسی، یا عدم توجه به آرمان‌ها (T920416N1)، از جمله راهبردهای اساسی مقاومت در عرصه بین‌المللی است.

راهبردهای مدنظر مقام معظم رهبری هم شامل راهبردهای سخت می‌شود و هم شامل راهبردهای نرم. این راهبردها عرصه‌های داخلی و بین‌المللی سیاست را دربرگرفته و پوشش می‌دهند. در عرصه داخلی، ضمن پرهیز و جلوگیری از خطرهایی

همچون ناامیدی، احساس ناتوانی، فقر و فشار اقتصادی، انفعال سیاسی و ابتذال فرهنگی، باید سیاست‌های کشور در جهت تقویت اسلام، روحیه و فرهنگ جهادی و هویت ملی و پیشرفت و توسعه همه‌جانبه کشور باشد. در این صورت، راه دیپلماسی مقاومتی، حمایت از آزادگان جهان و مقابله با تهدید و تطمیع‌های خرد و کلان دشمن هموارتر خواهد شد.

۴-۸. اهداف و چشم‌انداز مقاومت

در دیدگاه مقام معظم رهبری، راهبردها و اقدامات لازم برای سیاست مقاومت، در مجموع، اهداف متنوعی را در عرصه داخلی و خارجی پیگیری و دنبال می‌کنند و یک چشم‌انداز کلان و بلندمدت برای همه آن‌ها وجود دارد:

جدول (۸): اهداف و چشم‌انداز مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۱	سلبی داخلی	هدف اصلی و کلانی که سیاست مقاومت در عرصه داخلی کشور به صورت سلبی دنبال می‌کند، همان مقابله با نفوذ دشمن و نادیده گرفته شدن منافع مادی، اقتصادی، معنوی و فرهنگی ملت (T790824N1) و جلوگیری از تسلط و پیشروی دشمن در همه عرصه‌ها، از جمله و به ویژه عرصه فرهنگ، سبک زندگی، رسانه‌های جمعی، اینترنت و فضای مجازی (T900314N1؛ T950314N3) است.
۲	ایجابی داخلی	اهداف ایجابی مقاومت در عرصه داخلی کشور نیز به صورت کلی، مقوله‌هایی مانند تسلط بر منابع ملی (T870101N2)، پیشرفت و حل مشکلات کشور (T950812N1؛ T950416N3) و کسب دستاوردهای درخشانی که مورد استفاده نسل‌های آینده قرار بگیرد (T980101N3)، از جمله در حوزه کسب علم، قدرت، فناوری و اعتماد به نفس ملی (T890714N2) را دربرمی‌گیرد. همچنین دستیابی به کمال و سعادت (T790824N1)، قیام برای اقامه حق و عدل و تقوا در کشور (T801019N2)، دفاع از اسلام و انقلاب (T680622N1)، رسیدن به حاکمیت دین خدا و مکتب الهی بر جامعه مسلمین و بر زندگی عموم مردم (T980314N2) و نیز کسب و حفظ فرهنگ، شرف، هویت، استقلال، عزت و غیرت ملی (T790729N1؛ T820327N1؛ T870101N3) از اهداف

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
		ایجابی عمده مقاومت در عرصه داخلی هستند.
۳	سلبی خارجی	اهداف سلبی مقاومت در بیرون از مرزهای کشور، شامل جنبه‌های مادی و معنوی است؛ اما به صورت کلی، تقابل با انزوای اسلام و قرآن و اصول جمهوری اسلامی (T720228N1) و مقابله با تسلط و تحمیل اراده استکبار بر مجموعه‌های انسانی، مظلومان و مستضعفان و منابع حیاتی و طبیعی عالم، یا به تعبیر دیگر، مقابله با نابودی فرهنگ‌ها، تذلیل انسان‌ها و گسترش گرسنگی به دست استکبار (T931127N3؛ T760203N2؛ T710313N1) است.
۴	ایجابی خارجی	از نظر ایجابی نیز رسیدن به نقطه تثبیت و بازدارندگی (هم در اقتصاد، هم در مسائل سیاسی کشور، هم در مسائل اجتماعی، هم در مسائل نظامی) (T980314N6) و تأثیرگذاری در معادلات و سیاست‌های بین‌المللی (T880314N1) و الهام‌بخش و الگو بودن برای سایر ملل (T890314N1)، هدف ایجابی عمده مقاومت در عرصه خارجی است که نوعی پیروزی قلمداد می‌شود.
۵	چشم‌انداز	این اهداف و سیاست‌ها چشم‌انداز گسترده و امیدبخشی را در نظر دارد که حفظ نظام از روی قدرت، مقاومت، مجاهدت، آگاهی و هوشیاری را می‌طلبد (T610601N1)؛ این چشم‌انداز بزرگ، تحقق تمام آمال و آرزوها و داعیه‌ها و شعارهای ملت ایران (نه فقط نسبت به خود این کشور بلکه نسبت به دنیای اسلام و امت اسلامی و جامعه بشری) و عوض شدن مسیر تاریخ و آماده شدن زمینه ظهور ولی‌امر و ولی‌عصر (ارواحنا له الفداء) (T911019N1) است (تمدن مهدوی).

از دیدگاه مقام معظم رهبری بازدارندگی و اثرگذاری بین‌المللی، مقابله با نفوذ دشمن در داخل، تسلط بر منابع ملی، اعتلای اسلام و دست‌یازی به استقلال، عزت و سعادت از مهم‌ترین اهداف سیاست مقاومت هستند. در دیدگاه ایشان، سیاست مقاومت در چشم‌اندازی امیدبخش و مقدس تحت عنوان تمدن مهدوی (عج‌الله‌تعالی فرجه) ترسیم می‌شود.

۹-۴. پیامدهای سیاست مقاومت

تداوم سیاست مقاومت لوازم و پیامدهایی خواهد داشت. برخی از این پیامدها در طول

تاریخ و به تجربه بر ملت ایران ظاهر شده است و برخی نیز از طرق مختلف قابل ذکر هستند؛ بنابراین، برخی پیامدها هم اکنون محقق هستند و برخی نیز در صورت تداوم مقاومت، در آینده محقق خواهند شد.

جدول (۹): پیامدهای سیاست مقاومت در نگاه آیت الله سیدعلی خامنه‌ای

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
۱	ناکامی و عقب‌نشینی دشمن	یکی از پیامدهای اصلی سیاست مقاومت، یأس، ناتوانی و ناکامی دشمن و رفع یا کم‌شدن خطر اوست (T780228N1؛ T830703N2؛ T970409N3؛ T600330N1)؛ با شکسته شدن هیبت دشمن، این انگاره که هیچ‌کس در مقابل ابرقدرت تاب ایستادگی و مقاومت ندارد فرو خواهد ریخت (T681119N1) و با این بیداری معنوی انسان‌ها، واهمه‌ای در دل دشمن ایجاد خواهد شد (T690212N1؛ T700717N1). در اثر مقاومت، کشور به‌جایی می‌رسد که از فشارهای دشمن تأثیر نمی‌پذیرد و بر افزون‌طلبی، دیکتاتورمآبی و زیاده‌طلبی هر دولت متخاصم (T760814N1؛ T980405N3) غلبه خواهد کرد و دشمن را وادار به عقب‌نشینی می‌کند (T970302N3؛ T980314N10)؛ عقب‌نشینی‌ای که تجربه مقاومت نیز آن را تأیید کرده است (T970125N1).
۲	امیددهی و اسوه‌شدن ملت‌های مقاوم	از پیامدهای مقاومت ملت ایران، ماندگاری ایران و ایرانی (T960130N1)، الگو شدن مقاومت آن‌ها برای سایر ملل (به‌ویژه آن‌ها که بر پایه اسلام دنبال استقلال باشند) و برانگیخته شدن احترام آن‌ها نسبت به این ملت مقاوم است (T891115N1؛ T980314N5؛ T910407N2؛ T900203N1). ثمره این وضعیت، صلابت چهره ایران اسلامی، عزت و تأثیرگذاری ایران اسلامی در حوادث گوناگون (در منطقه و فراتر از منطقه) است (T891127N1). امیدواری مردم دنیا در اثر مقاومت ایرانیان (T681222N1؛ T681222N1)؛ پیروزی مردمان مقاوم در هر کشور (اگر نوبتی چند مقاومت کنند و از میدان در نروند و از کشته‌شدن نترسند) (T690307N3) را هم به‌دنبال خواهد داشت.
۳	موفقیت و پیروزی و نصرت الهی در اثر مقاومت، هم وعده الهی است و هم چیزی	

ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
	دستیابی به پیروزی الهی	<p>است که تجربه تاریخی ایرانیان آن را تأیید می‌کند (T700315N1)؛ T850721N1؛ T850721N1؛ T850821N1؛ T870214N1؛ T890819N1؛ T911019N1؛ T940812N1؛ T941019N2؛ T980314N6؛ T961224N1).</p> <p>این امر را می‌توان مهم‌ترین پیامد مقاومت محسوب کرد. البته مقاومت پیامدهای منفی و نامطلوبی هم دارد؛ مقاومت دشمنی دشمنان (از جمله آمریکا) را برمی‌انگیزد (T970618N1؛ T980314N6) و هزینه‌ها و خساراتی به دنبال دارد (T800204N1)، اما رنج‌ها و مشکلات از پیش پا بر خواهد خاست (T771028N2) و مشکلات عرصه‌های مختلف نظامی، امنیتی و اقتصادی حل خواهد شد (T980224N3) و نهایت راه، رسیدن به دستاوردهای بزرگی است که صدها برابر هزینه‌های ناشی از مقاومت ارزش دارد (T970409N3).</p> <p>بنابراین، پیامد اصلی و کلان مقاومت، موفقیت‌های بسیار (T800921N1) و دستیابی به همه اهداف (T900203N1؛ T960314N2) (حتی اهداف دور از دسترس (T700528N3؛ T970409N1)، از جمله نابودی استکبار جهانی (T910421N1؛ T701130N1))، ماندگاری نظام جمهوری اسلامی (T980314N4) و دستیابی به پیشرفت در عرصه‌های مختلف (علمی، تجربی، اجرایی، صنعتی، اقتصادی، اجتماعی، گسترش نفوذ منطقه‌ای و جهانی) است (T910421N1؛ T940420N2؛ T910901N1؛ T900602N1)؛ هرچند ممکن است تحقق این نتایج دیر و زود داشته باشد (T690207N1). چنین پیامدهایی، از جمله تحقق مصالح ملت ایران، چیزی است که تجربه نیز آن را برای ما ثابت کرده است (T690529N1).</p>
۴	معنویت و عنایت الهی	<p>وعده قرآن به صابران و اهل مقاومت آن است که خدا را همراه با خود خواهند یافت (T690626N1؛ T950516N2؛ T990422N1) و هدایت الهی و معنویت (T810717N2) شامل حال آن‌ها خواهد شد. آن‌ها در عمل به تکلیف الهی، حتی در صورت از دست دادن بسیاری از چیزها، وجدانی آسوده خواهند داشت (T800921N1).</p>
۵	عزت، امید و	<p>احیا، خودیابی، در نظر داشتن راه و هدف و به فعلیت رسیدن نیروهای</p>

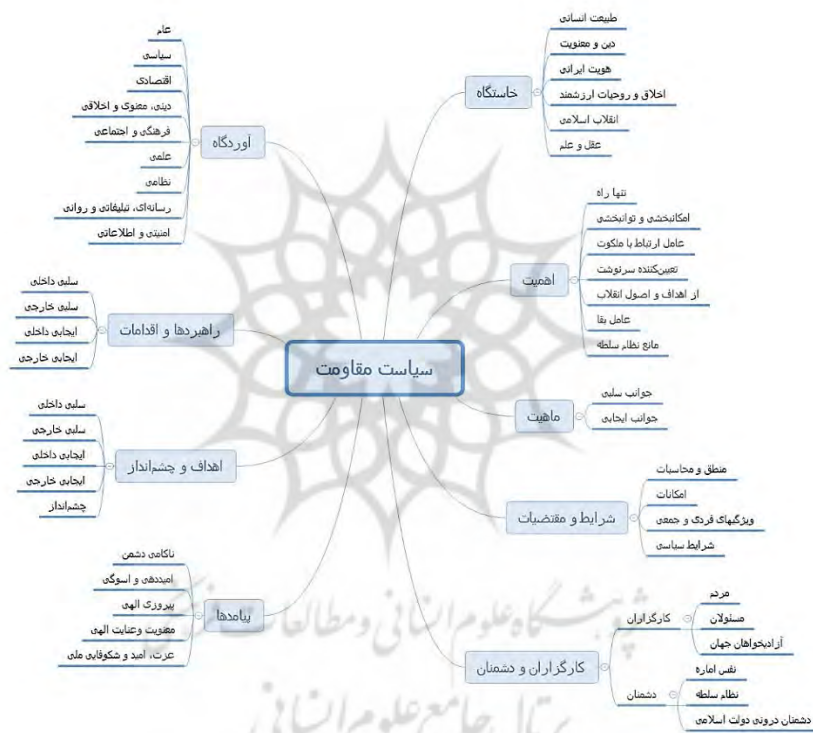
ردیف	زیرمقوله‌ها	مفاهیم و کدها
	شکوفایی ملی	درونی ملت (T820314N1؛ T911128N1) و نیز عزت و سربلندی ملی (T770101N1؛ T760314N1)، از پیامدهای عمده مقاومت برای هر ملت است. ثمردهی مقاومت در قالب افزایش نیرو و امید به آینده چیزی است که ملت ایران آن را در تاریخ خود تجربه کرده است (T940302N2).

یأس دشمن، عزت، استقلال و شکوفایی ملی از ثمرات مهم سیاست مقاومت است؛ ثمراتی که ضمن پیشرفت جامعه اسلامی موجب مثالی شدن ملت مقاوم می‌شود. در تحلیل و تبیین پیامدها باید به این نکته توجه داشت که خود مقاومت نیز قدرت‌آفرین است؛ قدرت مقاومت علاوه بر پشتیبانی نقلی، امتحان خود را به تجربه و در طول تاریخ نیز پس داده و بارها ناکامی دشمن و امید و شادکامی ملت ایران و امت اسلام را به بار آورده است.

نتیجه‌گیری

سیاست مقاومت در دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، در قالب مقولات گوناگونی ظهور یافته که در مجموع می‌تواند مختصات یک سیاست جامع مقاومت را نمودار سازد. فهم این سیاست مستلزم فهم زیرمقوله‌های خاستگاه، اهمیت، شرایط و مقتضیات، ماهیت، کارگزاران و دشمنان، آوردگاه، راهبردها و اقدامات، اهداف و چشم‌انداز و پیامدهاست. سیاست مقاومت یک الگوی فعالانه، آینده‌نگرانه، جامع، رحمانی، منطقی، مستدل، مانا، مستمر، علمی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی، اخلاقی و موفق است. سیاست مقاومت الگوی متقنی است که خاستگاه آن دین اسلام، منطق و خرد، ارزش‌های انسانی و اخلاق، مکتب سیاسی و فلسفی امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)، طبیعت انسانی و هویت ایرانی است. این سیاست از آن جهت که تنها راه دفاع از اسلام و انقلاب و تنها راه دستیابی به عزت، حقوق، پیروزی و نیل به اهداف جمهوری اسلامی است، یک الگوی مورد نیاز و اساسی است. این الگو که وابسته به هویت اسلامی - ایرانی و مانع از نفوذ و عامل مشارکت و عزم عموم ملت است، یک الگوی مقابله در برابر سطله‌گری‌ها و باج‌خواهی‌هاست. اجرای این الگو نیازمند تلاش همه مردم و ملت‌های

آزادی‌خواه است؛ همه کسانی که به اسلام، کشور، انقلاب و انسانیت امیدوارند. عرصه به‌کارگیری این الگو نه تنها داخلی که بین‌المللی نیز هست و شامل همه بخش‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، علمی، رسانه‌ای، امنیتی و اطلاعاتی می‌شود. این سیاست منجر به یأس دشمنان و منافقان و تقویت جبهه انقلاب اسلامی می‌شود؛ سیاست مقاومت به دنبال تحقق پیروزی، عدالت، استقلال، ایمان، فرهنگ و غیرت ملی و موجب تحقق بازدارندگی است.

شکل (۲): سیاست مقاومت در نگاه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای

در مجموع می‌توان چنین گفت که توجه بخشی و غیرجامع به سیاست مقاومت، امری آسیب‌زاست؛ اگرچه بحث اولویت‌بندی و اهم و مهم کردن به‌جای خود باقی است. آنچه اهمیت دارد، این است که سیاست مقاومت به جد و در همه عرصه‌های سیاست‌ورزی مورد دقت و اهتمام قرار گیرد و تجربه‌های تاریخی حاصل از آن فراموش نگردد. به ثمر

نشستن سیاست مقاومت در گرو توجه به همه شرایط و مقتضیات آن، به‌ویژه زمینه‌های داخلی آن همچون ایمان، امیدواری، عدالت و پیشرفت، است و این مهم جز با گسترش و تعمیق مشارکت شهروندان محقق نخواهد شد؛ تنها در این صورت است که آن چشم‌انداز وسیع و گسترده، یعنی تمدن نوین اسلامی، قابل تحقق خواهد بود.

کتابنامه

- آصفی، محمدمهدی (۱۳۹۵). پژوهشی تطبیقی در فقه مقاومت. ترجمه علی کارشناس، قم: انتشارات زمزم هدایت.
- ادبی‌فیروزجائی، رضا و محمدی‌ضیاء، علی (۱۳۹۹). جهاد و مقاومت در برابر استکبار و ارائه الگوهای تاریخی. قم: زمزم هدایت.
- اسکات، جیمز سی. (۱۳۹۶). سلطه و هنر مقاومت: روایت‌های نهانی. ترجمه افشین خاکباز، تهران: مرکز.
- افتخاری، اصغر و باباهادی، محمداقرا (۱۳۹۷). راهبردها و سیاست‌های ارتقای کارآمدی نظام اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری. فصلنامه راهبرد. ۲۸(۹۰)، ۳۳-۵.
- تویسرکانی، محمدرضا (۱۳۹۹). مبانی قرآنی نظریه مقاومت، مقاومت پیروز. تهران: فاتحان.
- حاجی‌حسینی، حسین؛ مرتاضی، احمد و حسین‌زاده، محمدعلی (۱۳۹۶). مبانی فقهی دیپلماسی مقاومت در برابر تحریم‌ها در نظام جمهوری اسلامی. فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی. ۶(۲۲)، ۱۷۹-۱۳۹.
- حسینی، مهدی و بروجردی، ناصر (۱۳۹۷). گفت‌وگو با مقام معظم رهبری. تهران: دفاع.
- خامنه‌ای، سید علی، بیانات مقام معظم رهبری: <https://farsi.khamenei.ir/>
- خراسانی، علی (۱۳۹۹). نقش توحیدباوری در مقاومت اسلامی از دیدگاه قرآن کریم. فصلنامه علمی تخصصی علوم قرآن و حدیث. ۲(۳)، ۱۱۹-۱۴۴.
- خنیفر، حسین و مسلمی، ناهید (۱۳۹۸). اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی: رویکردی نو و کاربردی (ج ۱). تهران: نگاه دانش.
- دادرویش، رضا (به‌اهتمام) (۱۴۰۰). مقاومت و محور مقاومت؛ نظریه و عمل. تهران: ابرار معاصر تهران.
- رابرتس، آدام (۱۳۹۹). مقاومت مدنی در انقلاب‌های شرق اروپا و شوروی سوسیالیستی.

- ترجمه بهنام صارمی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.
- رابرتس، آدام و گارتن‌اش، تیموتی (ویراستاران) (۱۳۹۶). *مقاومت مدنی و سیاست قدرت*. ترجمه مسعود مرادی جورابی، تهران: دیپایه.
- زاهدی تیر، اصغر (۱۴۰۰). *مقاومت در قرآن با تأکید بر رویکرد اجتماعی*. قم: دفتر نشر معارف.
- سعید، ادوارد دبلیو (۱۳۸۸). *شرق‌شناسی*. ترجمه عبدالرحیم گواهی، تهران: علم.
- صالح اصفهانی، اصغر؛ نظامی پور، قدیر؛ کاظمی قمی، حسن و فرجی، ایرج (۱۳۹۹). *الگوی جبهه مقاومت از دیدگاه امام خامنه‌ای. فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک*. ۱۸(۸۲)، ۸۱-۹۸.
- صلح میرزایی، سعید (۱۳۹۸). *اندیشه مقاومت در بیان رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)*. تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.
- عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن و شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰). *تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی*. *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۵(۱۰)، ۱۹۸-۱۵۱.
- فرهادی، روح‌الله (۱۳۹۰). *مقاومت اسلامی*. تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- قادری کنگاوری، روح‌الله (۱۳۹۴). *نظریه مقاومت و نظریه‌های غربی روابط بین‌الملل فارسی*. تهران: مخاطب.
- گندمکار، ابوالفضل (۱۳۹۰). *بررسی مقاومت در پرتو حقوق بین‌الملل*. *فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج*، ۱۴(۵۲)، ۲۳۴-۲۰۷.
- لیوتار، ژان فرانسوا (۱۳۹۵). *وضعیت پست‌مدرن: گزارشی-درباره دانش*. ترجمه حسینعلی نوذری، تهران: گام نو.
- محمدی، محمود (۱۳۹۲). *اسلام‌گرایی: گفتمان مقاومت*. *جامعه‌شناسی تاریخی*، ۵(۱۰)، ۹۲-۷۱.
- مهدی پور، آسیه (۱۳۹۸). *تبیین مدل مفهومی مقاومت در اندیشه آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای*. *دوفصلنامه علمی دانش سیاسی*، ۱۵(۳۰)، ۵۳۹-۵۶۶.
- مهدی پور، آسیه (۱۳۹۹). *بررسی ابعاد و پیامدهای راهبرد مقاومت در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله)*. *دوفصلنامه علمی جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام*، ۸(۱۷)، ۳۰-۱.
- مهری، کریم (۱۳۹۵). *دولت اسلامی بر اساس بیانات مقام معظم رهبری: روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد*. *دوفصلنامه دانش سیاسی*، ۱۲(۲۴)، ۳۱-۵۸.
- میرقادری، سیدفضل‌الله و کیانی، حسین (۱۳۹۱). *بن‌مایه‌های ادبیات مقاومت در قرآن*. *فصلنامه ادبیات دینی*، ۱(۱)، ۹۷-۶۹.

References

- Abedi Jafari, Hassan; Taslimi, Mohammad Saeed; Faghihi, Abolhassan & Sheikhzadeh, Mohammad (2011). Theme Analysis and Thematic Network: A Simple and Efficient Method for Explaining Patterns in Qualitative Data. *Andishe-ye Modiriyat-e Rahbordi*, 5(10), 151-198. (In Persian)
- Adabi Firuzjaei, Reza & Mohammadi Zia, Ali (2020). *Jihad and Resistance Against Arrogance and Presenting Historical Models*. Qom: Zamzam-e Hedayat Publications.
- Asefi, Mohammad Mahdi (2016). *A Comparative Study in the Jurisprudence of Resistance (Ali Karshenas, Trans.)*. Qom: Zamzam-e Hedayat Publications.
- Dadderavish, Reza (Ed.) (2021). *Resistance and the Axis of Resistance; Theory and Practice*. Tehran: Abrar-e Moaser Tehran.
- Eftekhari, Asghar & Babahadi, Mohammad-Baqer (2018). Strategies and Policies for Enhancing the Efficiency of the Islamic System in the Thought of the Supreme Leader. *Rahbord Quarterly*, 28(90), 5-33.
- Farhadi, Ruhollah (2011). *Islamic Resistance*. Tehran: Ministry of Science, Research and Technology.
- Gandamkar, Abolfazl (2011). Examining Resistance in the Light of International Law. *Basiq Strategic Studies Quarterly*, 14(52), 207-234.
- Ghaderi Kangavari, Ruhollah (2015). *The Theory of Resistance and Western Theories of International Relations in Persian*. Tehran: Mokhtab Publications.
- Haji Hosseini, Hossein; Mortazavi, Ahmad & Hosseinzadeh, Mohammad Ali (2017). Jurisprudential Foundations of Resistance Diplomacy Against Sanctions in the Islamic Republic System. *Quarterly of Islamic Revolution Research*, 6(22), 139-179.
- Hosseini, Mehdi & Boroujerdi, Nasser (2018). *The Discourse of Resistance*. Tehran: Defa Publications.
- Khamenei, Seyyed Ali. *Statements*. Available on the official website: <https://farsi.khamenei.ir/>.
- Khanifar, Hossein & Moslemi, Nahid (2019). *Principles and Foundations of Qualitative Research Methods: A New and Practical Approach (Vol. 1)*. Tehran: Negah-e Danesh.
- Khorasani, Ali (2020). The Role of Monotheism in Islamic Resistance from the Perspective of the Holy Quran. *Specialized Scientific Quarterly of Quran and Hadith Sciences*, 2(3), 119-144.
- Liotard, Jean-François (2016). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge (Hosseinali Nowzari, Trans.)*. Tehran: Gam-e No.
- Mehdipour, Asieh (2019). Explaining the Conceptual Model of Resistance in the Thought of Ayatollah Seyyed Ali Khamenei. *Scientific Biannual of Political Knowledge*, 15(30), 539-566.
- Mehdipour, Asieh (2020). Examining the Dimensions and Consequences of the Resistance Strategy in the Thought of Ayatollah Khamenei. *Scientific Biannual of Political Sociology of the Muslim World*, 8(17), 1-30.
- Mehri, Karim (2016). The Islamic State Based on the Statements of the Supreme Leader: A Grounded Theory Approach. *Biannual of Political Knowledge*, 12(24), 31-58.
- Miraghadri, Seyyed Fazlollah & Kiani, Hossein (2012). The Literary Foundations of Resistance Literature in the Quran. *Quarterly of Religious Literature*, 1(1), 69-97.

- Mohammadi, Mahmoud (2013). Islamism: The Discourse of Resistance. *Historical Sociology*, 5(10), 71-92.
- Roberts, Adam & Garton Ash, Timothy (Eds.) (2017). *Civil Resistance and Power Politics* (Masoud Moradi Jorabi, Trans.). Tehran: Dibaye.
- Roberts, Adam (2020). *Civil Resistance in the Revolutions of Eastern Europe and the Socialist Soviet Union*, (Behnam Saremi, Trans.). Tehran: Bon-gah-e Tarjomeh va Nashr-e Ketab-e Parseh.
- Said, Edward W. (2009). *Orientalism*, (Abdolrahim Gavahi, Trans.). Tehran: Elm Publications.
- Saleh Isfahani, Asghar; Nezami Pour, Ghader; Kazemi Qomi, Hassan & Faraji, Iraj (2020). The Model of the Resistance Front from the Perspective of Imam Khamenei. *Quarterly of Defense & Strategic Studies*, 18(82), 81-98.
- Scott, James C. (2017). *Domination and the Arts of Resistance: Hidden Transcripts* (Afshin Khakbaz, Trans.). Tehran: Markaz Publications.
- Solh Mirzaei, Saeed (2019). *The Thought of Resistance in the Statements of the Supreme Leader of the Islamic Revolution, His Eminence Ayatollah Khamenei*. Tehran: Islamic Revolution Publications.
- Toviserkani, Mohammad Reza (2020). *Quranic Foundations of the Theory of Resistance, Victorious Resistance*. Tehran: Fatehan.
- Zahedi Tir, Asghar (2021). *Resistance in the Quran with Emphasis on a Social Approach*. Qom: Daftar-e Nashr-e Maaref.

